

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4CdoR/8/2024
Identifikačné číslo spisu:	5623214379
Dátum vydania rozhodnutia:	26.08.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:5623214379.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletú H. C., narodenú X. M. XXXX, F. R., Z. XXX, t. č. F. XXX, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Ružomberok, dieťa matky Z. T. C., narodenej XX. A. XXXX, F. R., Z. XXX, t. č. F. K. - H. K., T. XXX/XX, zastúpenej advokátom JUDr. Miroslavom Koničkom, Ružomberok, A. Bernoláka 6, a otca Z. M. C., narodeného XX. A. XXXX, F. R., Z. XXX, t. č. bytom F. XXX, zastúpeného advokátkou JUDr. Gabrielou Klačanovou, Martin, Andreja Kmeťa 10511/17, o zákaze styku matky s maloletou, vedenej na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 12P/3/2023, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 8. februára 2024 sp. zn. 15CoP/164/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Účastníkom nepriznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Liptovský Mikuláš rozsudkom z 8. septembra 2023 č. k. 12P/3/2023 - 103 návrh otca na zákaz styku matky s maloletou v celom rozsahu zamietol a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Po právnej stránke svoje rozhodnutie odôvodnil § 25 ods. 3, § 26 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o rodine“) a vecne tým, že rozsudkom Okresného súdu Ružomberok z 9. novembra 2022 č. k. 11P/79/2021 - 931, ktorý nadobudol právoplatnosť 17. januára 2023, v konaní o rozvod manželstva rodičov maloletých detí boli upravené rodičovské práva a povinnosti k maloletým deťom na čas po rozvode tak, že maloletá H. spolu so starším bratom K. bola zverená do osobnej starostlivosti otca, bol upravený styk matky s maloletými deťmi H. a K. tak, že matka je oprávnená stretávať sa s maloletými deťmi každý piatok v nepárnom kalendárnom týždni od 14,30 hod., kedy si maloleté deti prevezme v škole, ktorú navštevujú, do 18,00 hod., kde maloleté deti odovzdá otcovi v mieste bydliska a každú nedeľu v nepárnom kalendárnom týždni od 11,00 hod., kedy si maloleté deti prevezme v mieste bydliska otca do 16,00 hod., kedy maloleté deti odovzdá v mieste bydliska otca. Súd prvej inštancie poukázal na to, že k zmene rozsudku o výkone rodičovských práv a povinností môže dôjsť v zmysle § 26 Zákona o rodine, ak sa menia pomery, pričom návrh v tejto veci bol otcom podaný 20. júna 2023, t. j. po uplynutí polroka od

vyhlásenia rozsudku v konaní o rozvod manželstva a úpravu pomerov manželov k maloletým deťom na čas po rozvode manželstva. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že táto doba nepredstavuje dostatočne dlhý časový priestor pre ustálenie zmeny pomerov potrebnej pre účely zmeny úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu - zákazu stretávania matky s maloletým dieťaťom, keď tvrdenia otca o príčinách ochorenia u maloletej - diagnostikovaná cukrovka I. typu, o príčinách stresu u maloletej v správaní matky, neboli ničím podložené a tvrdenie o ponížovaní maloletej matkou otec žiadnym spôsobom nekonkretizoval. Súd prvej inštancie zistil, že matka má záujem o kontakt s maloletou, dostavuje sa na stretnutia v zmysle rozsudku súdu, avšak osobný kontakt matky s maloletou takmer neprebíha, len v rozsahu krátkeho rozhovoru pred domom, resp. telefonickú komunikáciu (prebiehala ešte v júli 2023, t. j. po podaní návrhu, t. č. maloletá má matku v mobile zablokovanú). Uviedol, že za obdobie od 9. novembra 2022, kedy došlo k vyhláseniu rozsudku v konaní o rozvod manželstva, nebolo zistené také správanie matky k maloletej, ktoré by odôvodňovalo potrebu zákazu styku s maloletou, pričom matka je ochotná prispôbiť aj dĺžku trvania stretnutia aktuálnym potrebám maloletého dieťaťa, aj jeho zdravotnému stavu. Bol názoru, že matka vzhľadom na svoje vzdelanie v oblasti zdravotníctva môže byť nápomocná pri liečbe dieťaťa pri jeho zistenom ochorení. Konštatoval, že otec matku zámerne a bezdôvodne vylučuje zo života maloletého dieťaťa, keď ju ani nezahrnul do okruhu osôb, ktorým sú zasielané priebežne aktuálne zdravotné dáta maloletej zo zdravotníckej pomôcky a tento postoj otca veľa vypovedá o jeho postoji k matke a realizácii motivácie maloletých detí, aby boli s matkou v kontakte. Súd prvej inštancie poukázal na to, že bolo uložené výchovné opatrenie rodičom maloletých detí rozsudkom o rozvode - povinnosť podrobiť sa odbornému poradenstvu a inému psychologickému poradenstvu prostredníctvom Centra pre deti a rodiny v Ružomberku v rozsahu 30 hodín. Uvedené výchovné opatrenie toho času je skončené, avšak v zmysle správy CDR bol daný jednoznačný záver, že sa vyčerpali všetky prostriedky poradenskej psychológie a odporučili obom rodičom, aby sa podrobili psychoterapii. Rodičia sú však v tomto smere pasívni, čo súd hodnotí ako konanie v rozpore so záujmom maloletých detí. Naďalej sú v konflikte, čo sa prejavuje ich problémovou komunikáciou, kde riešia v prevažnej miere svoje záujmy. Súd prvej inštancie sa plne stotožnil s názorom kolízneho opatrovníka, ako aj Úradu komisára pre deti, že mali by nasmerovať svoje konanie prioritne na záujem detí a v tomto by mala byť psychoterapia užitočná. Uzavrel, že zákaz styku matky s maloletým dieťaťom nie je na mieste, keď odráža len jednostranný pohľad otca, ktorý zo všetkého viní matku, pritom sám nie je schopný sebareflexie v tom smere, že dieťa pozitívne nemotivuje voči matke. Súd prvej inštancie uviedol dôvody, pre ktoré zamietol ďalšie návrhy otca na vykonanie dôkazov s tým, že nie je v záujme maloletého dieťaťa opätovné vypočutie a s vykonaním tohto dôkazu vyjadrila nesúhlas matka, kolízny opatrovník, ako aj Úrad komisára pre deti. Súd prvej inštancie uviedol, že v mesiaci máj 2023 sa dostavil otec s maloletými deťmi H. a K. na úrad práce, sociálnych vecí a rodiny ohľadom zisťovania názoru maloletých detí vo veci podaného návrhu matky na výkon rozhodnutia vedeného pod sp. zn. RK-3Em/1/2023 s tým, že maloletá bola upovedomená o konaní a vyjadrila odmietavý postoj k matke, nedôveruje jej, aj v tomto konaní taktiež komunikovali s maloletou, dieťa bolo smutné, bez života, bez radosti. Podľa názoru súdu prvej inštancie nemožno predpokladať, že názor maloletej ku dnešnému dňu sa zmenil. V nedávnej minulosti bol zisťovaný názor maloletej niekoľkokrát, či už to bolo v konaní o rozvod manželstva, v konaní o výkon rozhodnutia, znalcom, kolíznym opatrovníkom. K návrhu otca na vykonanie znaleckého dokazovania z odboru klinická psychológia súd prvej inštancie uviedol, že dieťa sa podrobilo znaleckému dokazovaniu v konaní o rozvod manželstva s tým, že pokiaľ otec s maloletou navštevuje psychológa, mohol si vyžiadať správu a predložiť ju súdu. Neurobil tak ani k návrhu na začatie konania, ani k pojednávaniu. Súd prvej inštancie zdôraznil, že pokiaľ nepristúpia rodičia samotní k psychoterapii, nie je reálny predpoklad, že dôjde k zmierneniu psychickej záťaže maloletých detí, vyplývajúcej z konfliktu rodičov. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol s odkazom na ustanovenie § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“).

2. Krajský súd v Žiline ako súd odvolací (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom z 8. februára 2024 sp. zn. 15CoP/164/2023 rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil. Preskúmal napadnutý rozsudok prvoinštančného súdu s konaním, ktoré mu predchádzalo, v zmysle zásad vyplývajúcich z § 65 a § 66 CMP bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP a contrario v spojení s § 219 ods. 3 CSP a dospel k záveru, že súd prvej inštancie dostatočne zistil skutočný stav,

posúdil ho podľa správnych ustanovení zákona o rodine, v súlade s § 191 ods. 1 CSP vyhodnotil dôkazy, pričom prihliadol na všetko, čo vyšlo v konaní najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci konania, preto je odôvodnenie rozsudku presvedčivé a s jeho závermi sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil. Skonštatoval, že v priebehu konania na súde prvej inštancie boli zistené a preukázané všetky skutočnosti podstatné pre rozhodnutie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, v dôsledku čoho ani odvolací súd nemal pochybnosti o správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie. Odvolací súd uviedol, že z obsahu spisu zistil, že súd prvej inštancie poveril kolízneho opatrovníka maloletej, aby maloleté dieťa v rámci prešetrenia pomerov informoval o prebiehajúcom konaní, o objasnení dôsledkov súdneho rozhodnutia vo veci a aj zisťovaním názoru dieťaťa, pričom kolízny opatrovník jednoznačne uviedol, že v rámci prešetrenia pomerov v rodine, ktoré sa uskutočnilo 19. júla 2023, sa prešetrili pomery aj na strane maloletej, ktorá bola v takom rozpoložení (smutná, apatická, nedokázala komunikovať ani o vtáčikovi, ktorého mala v izbe), že kolízny opatrovník upustil od toho, aby ju informoval o prebiehajúcom konaní o zákaze styku s matkou, ako aj od zisťovania jej názoru. Bol názoru, že je len iluzórne si myslieť, že maloletá nebola zo strany otca oboznámená s týmto konaním a zároveň v tejto súvislosti poukázal aj na skutkový stav, ktorý bol zistený v rámci konania, kde kolízny opatrovník uvádzal, že bol ustanovený do funkcie kolízneho opatrovníka maloletým deťom a teda aj maloletej H. 11-krát za obdobie od roku 2021 a počas tohto obdobia boli opakovane prešetrované pomery na strane maloletých detí. Naposledy bol vykonaný pohovor s maloletou H.F. na úrade 22. mája 2023 a výsledkom tohto pohovoru bolo vyjadrenie maloletej H., že sa s matkou nechce stretávať, nakoľko jej nedôveruje. Odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie správne vyhodnotil prekážku participácie dieťaťa v konaní v súvislosti s oboznámením sa s konaním o zákaze styku, zisťovaním jeho názoru, ktoré nepovažoval za vhodné a v rozpore so záujmami maloletej H.. Uviedol, že súd prvej inštancie poukázal na to, že maloletá vyjadrila svoj názor vo veci podaného návrhu matky na výkon rozhodnutia vedeného pod sp. zn. RK-3Em/1/2023, v ktorom súd nariadil výkon rozhodnutia, konkrétne rozsudku Okresného súdu Ružomberok v časti týkajúcej sa realizácie styku matky s maloletou. Odvolací súd mal zistené, že v rámci tohto konania o výkon rozhodnutia prebehlo aj odvolacie konanie na Krajskom súde v Žiline vedené pod sp. zn. 13CoE/8/2023 a výsledkom odvolacieho konania bolo potvrdenie uznesenia o nariadení výkonu rozhodnutia sp. zn. RK-3Em/1/2023. Ani v rámci tohto odvolacieho konania, týkajúceho sa výkonu rozhodnutia, neboli zistené dôvody na to, aby sa výkon rozhodnutia, ktorý bol nariadený, nerealizoval. Konštatoval, že súd prvej inštancie správne zdôvodnil, že maloletá v rámci konania o výkon rozhodnutia vyjadrila odmietavý postoj k matke, že sa s ňou nechce stretávať, nedôveruje jej, nebolo teda možné predpokladať, že by sa názor maloletej zmenil. Súhlasil so súdom prvej inštancie, že aktuálna situácia maloletej je komplikovaná, nakoľko okrem konfliktu rodičov, ktorému je vystavovaná, a s ktorým sa musí vysporiadať, má zhoršený zdravotný stav, kde podstupuje liečbu závažného ochorenia cukrovky I. typu. Odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením súdu prvej inštancie v súvislosti s nevykonaním znaleckého dokazovania z odboru klinická psychológia k zdravotnému stavu maloletej, ktoré navrhol otec s tým, že maloletá sa podrobila znaleckému dokazovaniu v konaní o rozvod manželstva, rozsudok v rámci tohto konania bol vyhlásený v novembri 2022 a už v júni 2023 otec podal návrh na zákaz styku matky s maloletou z dôvodu zhoršeného zdravotného stavu vznikom ochorenia cukrovky I. typu, keď trval na tom, že cukrovku dostala maloletá z dôvodu správania sa matky, avšak tieto skutočnosti súdu prvej inštancie žiadnym spôsobom nepreukázal. Uviedol, že by bolo v rozpore so záujmom maloletej, v čase keď nebol ešte riadne zastabilizovaný jej zdravotný stav a zhoršený psychický stav, vystavovať ju opätovnému znaleckému skúmaniu, ktoré z hľadiska dokazovania ani nie je dôvodné v danej veci. Odvolací súd dospel k záveru o nedôvodnosti návrhu otca na zákaz styku matky s maloletou, keď nebolo preukázané, že by matka akýmkoľvek spôsobom ubližovala maloletej a jej prítomnosťou by nepriaznivo pôsobila na jej psychický stav a s tým spojený aj zdravotný stav v podobe závažného ochorenia a z vykonaného dokazovania, výsluchu rodičov, správy kolízneho opatrovníka jednoznačne a bez pochybností vyplýva, že neboli zistené okolnosti z hľadiska duševného zdravia alebo morálnych hodnôt matky, ktoré by jej v styku s maloletou bránili; nebolo preukázané problematické správanie voči maloletej a teda nebolo možné konštatovať závažný psychologický dôvod na strane matky na tak radikálny zásah, akým je zákaz styku. Odvolací súd poznamenal, že súd prvej inštancie zobral do úvahy všetky aspekty a špecifiká veci a pri hodnotení záujmu maloletej prihliadol aj na súčasné postoje maloletej ovplyvnené zrejme aj samotným otcom a zdôraznil, že je potrebné, aby rodičia našli spoločnú reč a to v záujme maloletej a ostatných

spoločných maloletých detí s cieľom dopriať im kompletnú rodinu, ktorú tvoria obaja rodičia aj napriek tomu, že nežijú v spoločnej domácnosti, pretože nemožno znevažovať úlohu druhého rodiča tým spôsobom, že sa rodič, s ktorým deti žijú v spoločnej domácnosti, snaží presvedčiť dieťa, že oni sami sú rodina a druhý rodič do ich života už nepatrí a nie je dôležitý. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 CSP v spojení s § 52 CMP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal otec maloletej dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP a z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Namietal odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré považoval za nepreskúmateľné. Výtkol súdu prvej inštancie, že vo veci rozhodol na prvom pojednávaní a zamietol všetky návrhy otca na vykonanie dokazovania vrátane znaleckého dokazovania. Namietal, že súdy nižších inštancií maloletú neinformovali o prebiehajúcom súdnom konaní a neumožnili jej sa k nemu vyjadriť. Kolíznej opatrovníčke vytýkal, že pri návšteve 19. júla 2023 neoboznámila maloletú s účelom návštevy a o podanom návrhu na súde a ani nezistila názor maloletej na vec. Nesúhlasil so súdmi nižších inštancií, že sa s jej postupom stotožnili. Bol názoru, že z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nie je možné zistiť, prečo maloletá nemohla byť informovaná, poučená, prečo nemohla vyjadriť svoj názor, prečo nemohla participovať v súdnom konaní, na základe čoho súdy vyhodnotili nevhodnosť jej participácie v súdnom konaní a celkovo ako vyhodnotili a posudzovali najlepší záujem maloletej. Za podstatné pochybenie považoval aj to, že si súdy nezabezpečili správu od psychologičky S.. Z.Q. O. s odôvodnením, že správu mal predložiť otec. Podľa jeho názoru kolízna opatrovníčka nie je odborne spôsobilou osobou na posúdenie psychického stavu maloletej. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP odôvodnil nesprávnym právnym posúdením procesným noriem. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Matka sa k podanému dovolaniu nevyjadřila.

5. Kolízny opatrovník vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že sa stotožňuje s odôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu (účastník konania), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

7. V zmysle § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení CSP pre konanie o dovolaní otca.

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej

v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Otec vyvodzujúc z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal nevykonanie ním navrhovaného dôkazu, nesprávne skutkové a právne závery, odôvodnenie a nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

13. Podľa prvej vety čl. V zákona o rodine, záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú.

14. Posúdiť najlepší záujem dieťaťa v každom jednotlivom prípade je primárne úlohou vnútroštátnych orgánov, ktoré majú výhodu priameho kontaktu s dotknutými osobami. Preto majú určitú mieru voľnej úvahy, avšak Európsky súd pre ľudské práva preskúmava podľa dohovoru rozhodnutia, ktoré tieto orgány prijali pri výkone svojej právomoci. Článok 8 obsahuje aj procesné záväzky a vnútroštátny rozhodovací proces musí byť spravodlivý a umožniť všetkým zúčastneným sa k veci plne vyjadriť. Súd musí dôkladne preskúmať celú rodinnú situáciu (faktory skutkové, citové, psychologické, materiálne, či zdravotné) a urobiť vyvážené a rozumné posúdenie dotknutých záujmov a pritom mať neustále na pamäti nájdenie najlepšieho riešenia pre maloleté dieťa. V právnej teórii neexistuje definícia najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa pre rozmanitosť života, prax ale ukazuje množstvo dôvodov, ktoré treba súdmi vyhodnotiť, aby bolo správne rozhodnuté v konečnom dôsledku o tom, či je v najlepšom záujme dieťaťa aby bolo zverené do striedavej starostlivosti oboch rodičov. V tejto súvislosti je treba poukázať na Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (Čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa) vydaný 29. mája 2013 Organizáciou spojených národov, Výborom pre práva dieťaťa, v časti V - Implementácia: posúdenie a určenie najlepšieho záujmu dieťaťa, A bod 48 „Posúdenie a určenie najlepšieho záujmu je jedinečnou činnosťou, ktorú je treba uskutočniť v každom jednom prípade vo svetle konkrétnych okolností každého dieťaťa alebo skupiny detí, či detí všeobecne“.

15. Podľa jedného zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 Civilného mimosporového poriadku, ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho „najlepšom záujme“. Inými slovami, objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je „záujem maloletého dieťaťa“, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a) zákona o rodine. Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na in concreto okolnosti spočívajúce v danosti prípadne v absencii nielen „technických“ podmienok na výchovu, starostlivosť a všestranný vývoj maloletého (bytové predpoklady, dochádzka do školy alebo na voľnočasové aktivity, lekárska starostlivosť a pod.), ale aj vzhľadom na emocionálne (či už pozitívne alebo negatívne) väzby maloletého ku každému z rodičov.

16. V zákone o rodine sa od 1. januára 2016 (pozri zákon č. 175/2015 Z. z.) rozšírili základné zásady rodinného práva a okrem iného ustanovili kritérium „najlepšieho záujmu dieťaťa“, ktoré je prvoradým hľadiskom rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Napriek tomu, že čl. 5 zákona o rodine príkladmo uvádza kritériá, ktoré sa zohľadňujú pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa,

pričom na záujem dieťaťa odkazuje niekoľko ustanovení normatívnej časti zákona o rodine (napr. § 23, § 24, § 44, § 54, § 59), ako i ustanovenia osobitných predpisov (napr. zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, nový zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a pod.), tento pojem nebol doposiaľ definovaný a neboli stanovené ani jeho určujúce kritériá.

17. Je preto podľa dovolacieho súdu namieste poukázať na to, že čl. 3 odsek 1 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej len „Dohovor“) zaručuje dieťaťu právo na posúdenie jeho najlepších záujmov a ich prvoradé zohľadnenie pri akýchkoľvek krokoch alebo rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú, tak vo verejnej, ako aj v súkromnej sfére. Toto právo vyjadruje jednu zo základných hodnôt Dohovoru. Výbor pre práva dieťaťa (ďalej len „Výbor“) označil článok 3 ods. 1 za jednu zo štyroch základných zásad Dohovoru pre interpretáciu vykonávania všetkých práv dieťaťa a aplikuje ju ako dynamickú koncepciu, ktorá si vyžaduje posúdenie primerané konkrétnemu kontextu.

18. Podľa Všeobecného komentára č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (čl. 3 ods. 1), prijatého Výborom na jeho šesťdesiatomdruhom zasadnutí (14. január - 1. február 2013) je pojem „najlepší záujem dieťaťa“ nesmierne komplexný a jeho obsah treba stanovovať podľa konkrétnych prípadov. Zákonodarca, sudca, správny, sociálny alebo školský orgán budú schopní práve prostredníctvom výkladu a vykonávania čl. 3 ods. 1 v súlade s ostatnými ustanoveniami Dohovoru vyjasniť pojem a použiť ho v konkrétnej situácii. Najlepší záujem dieťaťa je však zároveň pojmom pružným a adaptabilným. Treba ho prispôsobiť a definovať podľa konkrétnej situácie dotknutého dieťaťa alebo detí, zohľadniť pritom ich osobný kontext, situáciu a potreby. Pri jednotlivých rozhodnutiach je potrebné posúdiť najlepší záujem dieťaťa a určiť ho vo svetle špecifických okolností situácie konkrétného dieťaťa.

19. Dohovor vo svojom čl. 3 reflektuje skutočnosť, že akokoľvek možno považovať za prirodzené a žiaduce, aby dieťa bolo vychovávané svojimi rodičmi, nemožno odhliadnuť od toho, že i dieťa samotné je bytosťou jedinečnou, obdarenou neodhateľnými, nescudziteľnými, nepremlčateľnými a nezrušiteľnými základnými právami a slobodami, teda bytosťou, ktorej by sa malo dostať pri jej vývine toho najlepšieho, totiž toho, aby vyššie uvedené atribúty nezostali prázdnyimi slovami (nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 695/2000 z 19. apríla 2001 (N 66/22 SbNU 83)).

20. Odvolací súd videl najlepší záujem dieťaťa v zachovaní rovnocennej starostlivosti obidvoch rodičov a udržanie a rozvíjanie citových väzieb maloletej s oboma rodičmi. Podľa názoru dovolacieho súdu krajský súd otázku najlepšieho záujmu dieťaťa skúmal v celej jej komplexnosti a preto dospel k správnyim záverom. Dovolačím súd v tejto súvislosti považuje za potrebné zdôrazniť, že rovnocenná starostlivosť neznamena, že by obaja rodičia mali osobnú starostlivosť dieťaťa vykonávať v rovnakom rozsahu. To by znamenalo spochybnenie zverenia dieťaťa do inej starostlivosti ako do striedavej. Rovnecenná starostlivosť znamená, že rodičia sú si vo vzťahu k dieťaťu rovní a obaja majú rovnaké právo rozhodovať o jeho výchovných potrebách, rozhodnutie žiadneho z nich nie je uprednostnené a obaja rodičia majú vo vzťahu k dieťaťu rovnaké postavenie.

21. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumiť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

22. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý

proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

23. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

24. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

25. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. V odôvodnení svojich rozhodnutí súdy oboch nižších inštancií popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Odôvodnenie odvolacieho súdu sa vporadúva so všetkými podstatnými rozhodujúcimi skutočnosťami. Jeho myšlienkový postup je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva (bod 16 rozsudku odvolacieho súdu), že „súd prvej inštancie poveril kolízneho opatrovníka maloletého, aby maloleté dieťa v rámci prešetrovania pomerov informoval o prebiehajúcom konaní, o objasnení dôsledkov súdneho rozhodnutia vo veci a aj zisťovaním názoru dieťaťa (č. 1. 23 spisu). Kolízny opatrovník jednoznačne uviedol, že v rámci prešetrovania pomerov v rodine, ktoré sa uskutočnilo 19. júla 2023, sa prešetrili pomery aj na strane maloletej, ktorá bola v takom rozpoložení (smutná, apatická, nedokázala komunikovať ani o vtáčikovi, ktorého mala v izbe), že kolízny opatrovník upustil od toho, aby ju informoval o prebiehajúcom konaní o zákaze styku s matkou, ako aj od zisťovania jej názoru. Je len iluzórne si myslieť, že maloletá nebola zo strany otca oboznámená s týmto konaním. Zároveň v tejto súvislosti odvolací súd poukazuje aj na skutkový stav, ktorý bol zistený v rámci konania, kde kolízny opatrovník uvádzal, že bol ustanovený do funkcie kolízneho opatrovníka maloletým deťom, a teda aj maloletej H. 11-krát za obdobie od roku 2021. Počas tohto obdobia boli opakovane prešetrované pomery na strane maloletých detí. Naposledy bol vykonaný pohovor s maloletou H.Á. na úrade 22. mája 2023“. Odvolací súd ďalej súhlasil so záverom súdu prvej inštancie, ktorý správne vyhodnotil prekážku participácie dieťaťa v konaní v súvislosti s oboznámením sa s konaním o zákaze styku, zisťovaním jeho názoru, keď mal za to, že to nie je vhodné, a je to v rozpore so záujmami maloletej. Ďalej uviedol, že „maloletá vyjadrila svoj názor vo veci podaného návrhu matky na výkon rozhodnutia vedeného pod sp. zn. RK-3Em/1/2023, v ktorom súd nariadil výkon rozhodnutia, konkrétne rozsudku Okresného súdu Ružomberok v časti týkajúcej sa realizácie styku matky s maloletou. Odvolací súd mal zistené, že v rámci tohto konania o výkon rozhodnutia prebehlo aj odvolacie konanie na Krajskom súde v Žiline vedené pod sp. zn. 13CoE/8/2023 a výsledkom odvolacieho konania bolo potvrdenie uznesenia o nariadení výkonu rozhodnutia sp. zn. RK-3Em/1/2023. Ani v rámci tohto odvolacieho konania, týkajúceho sa výkonu rozhodnutia, neboli zistené dôvody na to, aby sa výkon rozhodnutia, ktorý bol nariadený, nerealizoval. Súď prvej inštancie správne zdôvodnil, že maloletá v rámci konania o výkon rozhodnutia vyjadrila odmietavý postoj k matke, že sa s ňou nechce stretávať, nedôveruje jej, nebolo teda možné predpokladať, že by sa názor maloletej zmenil“. V súvislosti s nevykonaním znaleckého dokazovania z odboru klinická psychológia k zdravotnému stavu

maloletej, ktoré navrhol otec odvolací súd uviedol, že „maloletá sa podrobila znaleckému dokazovaniu v konaní o rozvod manželstva, rozsudok v rámci tohto konania bol vyhlásený v novembri 2022 a už v júni 2023 otec podal návrh na zákaz styku matky s maloletou z dôvodu zhoršeného zdravotného stavu vznikom ochorenia cukrovky I. typu. Trval na tom, že cukrovku dostala maloletá z dôvodu správania sa matky, avšak tieto skutočnosti súdu prvej inštancie žiadnym spôsobom nepreukázal. Bolo by v rozpore so záujmom maloletej, v čase keď nebol ešte riadne zastabilizovaný jej zdravotný stav a zhoršený psychický stav, vystavovať ju opätovnému znaleckému skúmaniu, ktoré z hľadiska dokazovania ani nie je dôvodné v danej veci“. Ďalej konštatoval, že „neboli zistené okolnosti z hľadiska duševného zdravia alebo morálnych hodnôt matky, ktoré by jej v styku s maloletou bránili. Nebolo preukázané problematické správanie voči maloletej, a teda nie je možné konštatovať závažný psychologický dôvod na strane matky na tak radikálny zásah, akým je zákaz styku“. Na základe uvedeného možno konštatovať, že súdy pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov neopomenuli vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností, či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo, z uvedeného je zrejmé, ako a z akých dôvodov odvolací súd rozhodol a podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že otec sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jeho predstáv. Samotná skutočnosť, že dovolateľ so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

26. Pokiaľ dovolateľ namietal nevykonanie znaleckého dokazovania, dovolací súd uvádza, že „pánom“ dokazovania je v súdnom konaní súd, on rozhoduje, ktoré dôkazy a v akom rozsahu vykonané budú a zisťuje skutkový/skutočný stav veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje i právomoc súdu posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné, a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/2003). Z ustálenej rozhodovacej praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že zásah do základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie by v tejto súvislosti bolo možné konštatovať len vtedy, ak by záver všeobecného súdu o nevykonaní účastníkom navrhovaného dôkazu bol zjavne neodôvodnený, chýbala by mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu vychádzajúca z priebehu konania a stavu dokazovania v jeho rámci, či vtedy, ak by nevykonaním navrhnutého dôkazu bol účastník postavený do podstatne nevýhodnejšej pozície ako druhá strana v konaní (I. ÚS 350/08). Ako vyplýva z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, tento sa náležite vysporiadal aj s odvolacími námietkami otca vo vzťahu k nevykonaniu znaleckého dokazovania (bod 19. rozsudku odvolacieho súdu), keď okrem iného uviedol, že maloletá sa podrobila znaleckému dokazovaniu v konaní o rozvod manželstva, rozsudok v rámci tohto konania bol vyhlásený v novembri 2022 a už v júni 2023 otec podal návrh na zákaz styku matky s maloletou a bolo by v rozpore so záujmom maloletej, v čase keď nebol ešte riadne zastabilizovaný jej zdravotný stav a zhoršený psychický stav, vystavovať ju opätovnému znaleckému skúmaniu, ktoré z hľadiska dokazovania ani nie je dôvodné v danej veci.

27. K dovolacej námietke otca, že súdy nižších inštancií nevykonali výsluch maloletej dovolací súd uvádza, že súdy nižších inštancií dospeli k správne právnemu záveru, že predmetný výsluch by bol v rozpore so záujmom maloletej a bol by nadbytočný, nakoľko odmietavý postoj maloletej k matke je známy a maloletá tento svoj postoj opakovane vyjadrila. V tejto súvislosti dovolací súd zdôrazňuje, že v záujme maloletej tento výsluch maloletej neodporúčal ani kolízny opatrovník a ani zástupca Úradu komisára pre deti. Napokon je potrebné zohľadniť aj skutočnosť, že z dôvodu konfliktov medzi rodičmi a s tým súvisiacimi súdnymi spormi je maloletá vystavovaná opakovanému stresu a jej prípadný ďalší výsluch pred súdom by mohol ešte zhoršiť jej zdravotný a psychický stav. Záverom nemožno ani

opomenúť skutočnosť, že výsluch maloletej bol opakovane vykonaný a maloletá už bola podrobená aj znaleckému dokazovaniu. Pokiaľ teda súdy nižších inštancií dospeli k záveru, že výsluch maloletej je v rozpore so záujmami maloletej, nemožno tomuto ich záveru nič vytknúť.

28. Nad rámec vyššie uvedeného sa žiada najvyššiemu súdu poukázať na špecifickosť spoločenských vzťahov, ktoré sú predmetom konania. Ide o veľmi citlivé vzťahy medzi rodičmi a maloletými, do ktorých by zo strany štátnych orgánov malo byť zasahované čo najmenej, čo vyplýva ako z povahy týchto rodinných vzťahov, tak z povahy samotnej štátnej moci. O to viac je treba apelovať na oboch rodičov, aby sa snažili dosiahnuť dohodu o ďalších podmienkach výchovy svojho syna prirodzenou cestou, aby ich komplikovaným vzťahom nebol poškodený ich syn, ktorý má k obom rodičom silný citový vzťah (5Cdo/168/2021).

29. Najvyšší súd pripomína, že rozhodnutia všeobecných súdov o úprave práv a povinností k maloletým deťom nemajú povahu rozhodnutí „absolútne konečných“, a teda nezmeniteľných, ako vyplýva i z ustanovenia § 26 zákona o rodine, ktorý zmenu rozhodnutia podmieňuje „zmenou pomerov“. Uvedené platí tým skôr, pokiaľ súdy svoje rozhodnutia zakladajú na okolnostiach, zmena ktorých je v budúcnosti predvídateľná či aspoň reálne možná.

30. Dovolateľ ďalej formálne vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

31. Dovolací súd zdôrazňuje, že ustanovenie § 432 ods. 2 CSP uvádza spôsob, ako má dovolateľ dovolací dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci vymedziť. Uvedené ustanovenie je nutné vykladať v súvislosti s § 421 ods. 1 CSP zakladajúcim prípustnosť dovolania v prípade nesprávneho právneho posúdenia veci, čo znamená, že dovolateľ je povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

32. V preskúmvanej veci však dovolateľ nevymedzil označený dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP v spojení s § 421 ods. 1 písm. b) tohto právneho predpisu. Dovolateľ totiž v danom prípade ani len nenastolil, nevymedzil, neformuloval, nepomenoval právnu otázku v zmysle predmetného ustanovenia a nevymedzil právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolací súd preto nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli. Za týchto okolností dovolací súd nemohol pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný, či odvolací súd. Dovolací súd je v súlade s dispozičnou zásadou viazaný uplatnenými dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP), vrátane ich obsahového i rozsahového vymedzenia, a z iných, než dovolateľom uplatnených dôvodov, napadnuté rozhodnutie preskúmať nemôže. Preto ak dovolanie nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 432 CSP, tak ako sa to stalo aj v prejednávanej veci, tento nedostatok má za následok odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. f) CSP.

33. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie otca v časti, v ktorej namietal vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, a v časti, v ktorej namietal nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 CSP, odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, ktoré nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

34. Dovolací súd žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania (§ 52 CMP).

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.